

Відбір команди України
на XVII Міжнародну олімпіаду з лінгвістики

28 і 29 квітня 2019 р.

Розв'язки задач другого туру

1. Ніуе

Форма множини утворюється у кілька способів:

- двоскладові перехідні дієслова подвоюються повністю (**oko** — **okooko** ‘зібрати’);
- трискладові перехідні дієслова подвоюють перші два склади (**ponoti** — **ponoponoti** ‘закрити’);
- неперехідні дієслова, що позначають швидкі, різкі рухи, додають префікс *fe-* (**oka** — **feoka** ‘врізатися, зіштовхнутися’);
- інші двоскладові неперехідні дієслова подвоюють перший склад (**mui** — **mumui** ‘іти слідом’);
- дієслова з префіксами *ta-* (пасив), *faka-* (каузатив — «зробити так, щоб...») та їхньою комбінацією *fakama-* поводять себе так, наче префікса не було (пор. **veu** — **veuveu** ‘відкрити’ и **maveu** — **maveuveu** ‘бути відкритим’).

Відповіді до завдання 1:

Однина	Множина	Значення
mole	momole	піти (звідкись)
fakamohe	fakamomohe	вкласти спати
nofo	nonofo	сидіти
mapelu	mapelupelu	бути зігнути
ala	aala	прокинутися
lipi	lipilipi	розбити
mafufu	mafufufufu	бути обідраним
oho	feoho	кинутися, метнутися
hafagi	hafahafagi	відчинити
fakamafufu	fakamafufufufu	обідрати

Завдання 2. Дієслово **magai** починається з *ta-*, але не має пасивного значення. Отже, *ta-* тут входить до кореня, і множина цього дієслова буде утворена за тим же правилом, що й у інших трискладових перехідних дієслів: **magamagai**. Дієслово **fakalele** являє собою каузатив від **lele** ‘летіти’. За загальним правилом префікс не змінює способу творення множини, отже, форма множини цього дієслова має виглядати як **fakafelele**.

Завдання 3. Дієслова **haha** ‘бити, збити’ і **nono** ‘замовкнути’ утворюють множину за правилами: неперехідне дієслово подвоює лише перший склад, перехідне — перший і другий. Форма ж **hipahipa** слова **hipa** ‘нахилитися, покоситися’ порушує правило, оскільки від неперехідного дієслова очікувалося б подвоєння одного складу, а не двох (подібних дієслів у мові ніуе є кілька; можливо, справа в тому, що вони, на відміну від дієслів, що подвоюють лише перший склад, позначають дії, виконувані не людиною).

Завдання 4. Можливі переклади — **fuli** та **fakamafuli** (наводити форми множини необов’язково).

2. Тибетська мова

Частина складу перед голосною називається приступом, а після — кодою. У тибетській мові як приступ, так і кода можуть складатися з однієї чи двох приголосних; крім того, кода може бути порожньою, як у слові **blo**.

Тон визначається комбінацією приступу і коди, причому приступ визначає наявність на початку складу висхідного елемента, а кода — наявність у кінці низхідного. У таблиці нижче через T позначено глухий приголосний, через D — дзвінкий, через R — сонорний, через C — довільний приголосний, як Ø позначена відсутність приголосного:

	-Ø/-R	-D/-Cs
T-/CT-/CR-	рівний високий	низхідний
D-/CD-/R-	висхідний	висхідно-низхідний

Відповіді:

Слово	Переклад	Тон
mi	людина	<i>висхідний</i>
dmañs	народ	<i>низхідний</i>
kloñ	хвиля	<i>високий</i>
sbugs	порожнина	<i>висхідно-низхідний</i>
bur	засув	<i>висхідний</i>
mdog	колір	<i>висхідно-низхідний</i>
lug	вівця	<i>висхідно-низхідний</i>

4. Сумо

Порядок слів: [підмет] — додаток — присудок.

Коли підметом є займенник, його не вказують.

Обставина може стояти у будь-якій позиції, крім як між підметом і додатком.

Словник (у імеників дефісами позначено місця для маркерів особи й числа):

Іменники	
піпанте	kuring-
мушля	ulamak-
господар	da-wan
сова	kubamh-
хмара	mukus-
ферма	ya-mak
пліт	pala-
компанія	kam-pani
місяць	wai-ku
скорпіон	wakurus-
книга	buk-
син	wala-bis
олівець	pin-sil
павук	su-pai
собака	su-lu
коріандр	kisauri*
гуапоте	mu-lalah
вода	was*
бабуся	titingh-
банан	waki-sa

Прийменники	
на	Ø
поруч із	yaih
над	mi
під	di
перед	taa
за	dang

Дієслова	
робити	yam
їсти	kas
чути	dakaa
трусити	bui
відкривати	kurah
бачити	tal

* Для слів *вода* та *коріандр* у матеріалі задачі не подано форм з маркерами. Оскільки **was** є односкладовим словом, то можна припустити, що тут маркер приєднуватиметься у кінці, однак для розв'язування задачі це не потрібно.

Займенники і займенникові маркери:

	однина	множина
I особа	yang, -ki-	yangna, -kina-
II особа	man, -ma-	manna, -mana-
III особа	witing, -ni-	witingna, -nina-

Присвійні займенники позначаються двічі: словом на позначення займенника, яке ставлять перед власністю, та маркером, що стає на відповідну позицію всередині іменника.

Якщо функцію власника виконує не займенник, а іменник, то власника так само ставлять перед власністю, а у слово, що позначає власність, вставляється маркер, що відповідає третій особі. Також маркер *-ni-* виступає на позначення визначеного предмета («цей»).

Множина іменника позначається словом **balna**, яке пишуть після іменника.

Закінчення дієслів (інфікс *-ta-* використовується для всіх дієслів, крім *чути* та *бачити*):

	однина		множина	
	ствердження	заперечення	ствердження	заперечення
I особа	-(ta)yang	-(ta)syang	-(ta)yangna	-(ta)syangna
II особа	-(ta)man	-(ta)sman	-(ta)manna	-(ta)smanna
III особа	-wi	-waski	-wi*	-waski*

* У третій особі множини останній склад основи подвоюється. При цьому у першому складі в цьому подвоєнні прибирається довгота голосного та приголосний, що йде після голосного.

Структура обставини місця: предмет/особа — [прийменник] — **yak**.

Структура прийменника: корінь — особа — *t* — [множина]. Показники особи (*-ki-/ma-/ni-*) та множини (*-na-*) тут збігаються з тими, що використовуються у власності. Прийменники **di** та **mi** перетворюються на **da** і **ma** відповідно перед *-ma-*.

Відповіді до завдання 1:

- 13 **waiku dakaayang man damat yak**
Я чую місяць під тобою.
- 14 **ulamakni man kubamhma yaihni yak buitaman**
Ти трусиш цю мушлю поруч зі своєю совою.
- 15 **man wakimasa talsyangna yang walakibis balna taanitna yak**
Ми не бачимо твій банан перед моїми синами.

Відповіді до завдання 2:

Оскільки обставину можна ставити у трьох різних місцях речення, то в усіх перекладах є по три варіанти.

Наші господарі не відкривають ці хмари перед нами.
16 **yangna taakitna yak yangna dakinawan balna mukusni balna kurarahwaski
yangna dakinawan balna mukusni balna yangna taakitna yak kurarahwaski
yangna dakinawan balna mukusni balna kurarahwaski yangna taakitna yak**

Ти робиш пліт собаки поруч із цією водою.
17 **wasni yaihnit yak sunilu palani yamtaman
sunilu palani wasni yaihnit yak yamtaman
sunilu palani yamtaman wasni yaihnit yak**

Я трушу олівці над вашою бабусею.
18 **manna titinghmana minit yak pinsil balna buitayang
pinsil balna manna titinghmana minit yak buitayang
pinsil balna buitayang manna titinghmana minit yak**

Ви не їсте наші банани на плоту.
19 **pala yak yangna wakikisa balna kastasmanna
yangna wakikisa balna pala yak kastasmanna
yangna wakikisa balna kastasmanna pala yak**

5. Догріб

Прості поняття:

Слово	Значення
deè	великий
dɔ	людина
dze	день
enɪhtʰeè	книга
kʰee	після
kɔ	будинок
kwʰahti	поліцейський
-lee	не
nàeda	рух
tani	середина
yahti	священик
yedɔ	пити

Складені поняття:

Поняття	Дослівно	Переклад
dɔ nàeda-lee	людина, яка не рухається	паралізована людина
dɔ yedɔ-lee	людина, яка не п'є	непитуща людина
dɔdeè	багато людей	натовп
dze enɪhtʰeè	книга днів	календар
dzetani	середина дня	полудень
dzetani kʰee	після середини дня	пополудні
edaidzeè kʰee	після дня (?) = після неділі	понеділок
enɪhtʰeè nàeda	рухлива книга	фільм
enɪhtʰekɔ	будинок книг	школа
kwʰahti kɔ	будинок поліцейських	в'язниця
kwʰahtideè	великий поліцейський	начальник поліції
yahti enɪhtʰeè	книга священника	молитовна книга
yahtikɔ	будинок священника	церква
yahtideè	великий священник	єпископ
edaidzeè	день (?)	неділя

Відповіді до завдань 1 і 2 містяться в таблицях вище.